

What's is it For Venlo

Regeerakkoord 2017 inclusief Startnota

Gemeente Venlo

1-11-2017

Inleiding

Wie de afgelopen weken de media heeft gevolgd zou wellicht tot de slotsom zijn gekomen dat het nieuwe regeerakkoord niet meer is dan een slap verhaal waar weinig muziek in zit. Of niet-sociaal (genoeg) of niet 'groen' (genoeg). Los van de discussie die je hier met elkaar over kunt voeren, zitten er in het akkoord in ieder geval voor gemeenten, en dus gemeentebestuurders, hele waardevolle zaken in die een nadere beschouwing behoeven.

Op 3 november 2017 heeft het kabinet de Startnota aan de 2^e kamer aangeboden. De Startnota bevat de vertaling van en de toelichting op de financiële afspraken uit het Regeerakkoord. In dit rapport wordt het regeerakkoord inclusief de startnota als uitgangspunt genomen.

Het akkoord is relatief beleidsrijk, dat wil zeggen dat het nieuwe kabinet veel inhoudelijke opdrachten heeft genomen, voorzien van geld. Dat geld is er ook. Het gaat hierbij om een totaal aan uitgavenverhogingen en lastenverlichtingen van tezamen per saldo € 14,5 miljard in 2021¹. Intensiveringen die hun weerslag hebben op een (als gevolg van de zogenaamde 'trap op, trap af'-systematiek) stevige groei van de accessen van het Gemeente- en Provinciefonds. Gemeenten kunnen de komende jaren dus zowel 'beleidsrijke' middelen tegemoet zien, als 'beleidsarme' middelen via de algemene uitkering van het Gemeentefonds. En dat zijn geen kleine bedragen. Het accres van het Gemeente- en Provinciefonds groeit daardoor uiteindelijk structureel in 2022 met zo'n €1,4 miljard nominaal (hieruit moeten o.a. ook loon- en prijsstijgingen, autonome ontwikkelingen obv bestaand beleid uit bekostigd worden). In de realisatie van grote maatschappelijke uitdagingen spelen gemeenten en provincies een belangrijke rol. Verwachting is dat de rijksoverheid ook een beroep doet op lokale overheden om te investeren in de ambities van het rijk die ten laste komen van het accres².

Zo worden bijvoorbeeld in de hoek van onderwijs en zorg flinke bedragen uitgetrokken met een lokaal 'tintje'. Er is extra geld voor vroeg- en voorschoolse educatie en onderwijsachterstandenbeleid. Wat betreft zorg zien we extra middelen voor 'waardig ouder worden', extra middelen voor de transitie in het sociaal domein, de anticumulatieregeling rondom Wlz en Wmo en inzet op preventie en gezondheidsbevordering. Het kabinet zet daarnaast stevig in op de verdere versterking van steden en 'de regio' en verbindt daar ook de mogelijkheid aan om tot afspraken te komen in de vorm van regio- en citydeals.

Overigens verloopt niet alles waar gemeenten lokaal van profiteren via de gemeentebegroting. Zo zet het kabinet in op meer agenten in wijk (€267 miljoen structureel) en op de invoering van een speciale 'ondermijningswet', die een bijdrage moet leveren aan het aanpakken van georganiseerde en ondermijnende criminaliteit.

In deze notitie vindt u die zaken uit het regeerakkoord die naar het oordeel van de ambtelijke organisatie van invloed zijn op de gemeentelijke organisatie of op het gemeentelijk beleid van Venlo (of van de regio). Wij hebben de voor ons belangrijkste zaken belicht en aangegeven wat de betekenis hiervan is voor onze buurgemeenten en voor de aan onze organisatie verbonden maatschappelijke partners. Verder hebben we getracht voor u de eventuele financiële consequenties in te beeld te brengen, wat onze (voorlopige) reacties hierop (zouden kunnen) zijn en hoe we dit willen aanpakken.

¹ Het regeerakkoord kondigt per saldo uitgavenverhogingen aan van € 7,9 miljard in 2021 en lastenverlichtingen van ruim € 6,6 miljard.

² Gebaseerd op het verleden. Ook het bureau Pauw (gespecialiseerd bureau gemeentefonds) sluit niet uit dat dit ook deze kabinetsperiode zal gebeuren.

Nu de economie harder groeit dan de ingeschatte structurele groeivoet is – vanuit een economische optiek bezien – een aanvullend beleidspakket oplopend tot € 14,5 miljard (1,8% BBP) in 2021 als fors te kwalificeren; het accent van de impuls ligt bovendien al vrij sterk in het jaar 2018. Bij de huidige conjuncturele vooruitzichten voor 2018 draagt dat bij aan procyclisch begrotingsbeleid. Voor de latere jaren kennen we de conjunctuur nog niet en kan het al dan niet procyclisch zijn van het beleid dan ook nog niet worden beoordeeld. De Studiegroep Begrotingsruimte bracht eerder in kaart dat het Nederlandse begrotingsbeleid sinds de invoering van het trendmatig begrotingsbeleid veelvuldig procyclisch van aard is geweest.⁸ Voorlopig lijkt hierin geen trendbreuk op te treden. Nu niet gekozen is voor een behoedzaam scenario als uitgangspositie bij het inschatten van de structurele groei, zouden alternatieven overwogen moeten worden om de gevolgen van tegenvallers op te vangen.

Indien het kabinet middelen heeft opgenomen bij een specifieke maatregel dan kunt u er in het algemeen van uitgaan dat het Venlose aandeel hiervan zo'n 0,6% beslaat. Uiteraard is dat niet in alle gevallen zo, soms wordt in meer of mindere mate rekening gehouden met specifieke lokale kenmerken.

1 Dienstverlening, bestuur en regionale samenwerking

1.1 Wat gaat er gebeuren?

De Wet raadgevend referendum, enige jaren geleden geïntroduceerd als opmaat naar een correctief bindend referendum, wordt ingetrokken. Het regeerakkoord vraagt aandacht voor de toegankelijkheid van stemlokalen voor mindervaliden.

Overheidscommunicatie die nu nog fysiek plaatsvindt, moet in de toekomst ook digitaal kunnen. De elektronische dienstverlening via mijnoverheid.nl wordt verbeterd, met onder meer een machtigingsfunctie en de mogelijkheid van pushberichten om proactief te waarschuwen. Mensen die niet elektronisch kunnen communiceren moeten dat ook op een andere manier kunnen blijven doen. Daarom blijft er een keuzemogelijkheid om per post met de overheid te communiceren.

De Basisregistratie Personen (BRP) wordt gemoderniseerd en zal de email-adressen van burgers gaan bevatten. Gegevens van burgers in basisadministraties en andere privacygevoelige informatie worden altijd versleuteld opgeslagen en de DigiD wordt veiliger gemaakt.

Er komt een speciale 'Ondermijningswet' om de juridische knelpunten in de huidige aanpak van georganiseerde criminaliteit en ondermijnende criminaliteit op te lossen. Ook komt er een ondermijningsfonds met eenmalig 100 miljoen euro voor de intensivering van de aanpak. Onderdeel van de problematiek van ondermijning (samenleving) is de ondermijning/ bedreiging van het openbaar bestuur. De integriteit van het bestuur staat onder druk.

De regering gaat onderzoek doen naar de mogelijkheid van het uitbreiden van de buitengerechtelijke geschillenbeslechting (bijv. mediation). Inmiddels wordt landelijk erkend dat de kanteling in het sociale domein en de nieuwe verhouding tussen burger en overheid niet aansluit op de wettelijke rechtsbescherming.

De rechterlijke toetsing is beperkt (de mate van rechtsbescherming hangt af van de ruimte die de gemeente de private instelling; een praktische, weinig bureaucratische werkwijze van de gemeente resulteert in het wegvallen van rechtsbescherming maar een diversiteit aan de mate van

rechtsbescherming per gemeente). Kortom de huidige Awb sluit niet goed aan op de integrale en op maatwerkgerichte werkwijze in het sociaal domein.

Voor de klachtbehandeling doen zich vergelijkbare problemen voor als voor de rechtsbescherming en door de bestuursrechter, m.n. bij het uitbesteden van taken. De ombudsman kan dan namelijk niet oordelen over deze uitbestede taken. De ombudsman zoekt naar oplossingen door bijv. de gemeente verantwoordelijk te houden voor het toezicht op de uitbestede taken en derhalve via een omweg tot een beoordeling te komen.

Gedacht wordt op dit moment een mogelijke oplossingen (bijv. een ruimere beoordeling door rechters dan een juridische beoordeling?). Tevens is door het landelijke project 'Prettig contact met de overheid' (PCOM) een handleiding integrale geschillenbeslechting sociale domein opgesteld.

Tenslotte zijn er ook raakvlakken met het aanstaande initiatiefvoorstel van de gemeenteraad voor een gemeentelijke ombudsman. Niet alleen wat betreft de oorzaak maar ook wat betreft ontwikkeling in de komende jaren als een gemeentelijke ombudsman voor 6 jaar wordt benoemd (wettelijke benoemingstermijn).

De regionale schaal krijgt in het regeerakkoord veel aandacht. Er wordt gesproken over afspraken die er binnen dat kader gemaakt moeten worden tussen de regio's en het kabinet. Zaken die dit betreft zijn andere over onderwijs, arbeidsmarkt, woningbouw, de energietransitie en bereikbaarheid. De intentie van het kabinet om de systematiek van de citydeals voor stedelijke regio's (als onderdeel van Agenda Stad) te continueren biedt (de regio) Venlo kansen om inhoudelijk hier op aan te sluiten. Circulaire economie en energietransitie zijn als zodanig in de afgelopen kabinetsperiode hiervoor door ons aangedragen.

Verder stipuleert het nieuwe kabinet nadrukkelijk dat gemeentelijke zelfstandigheid niet vanzelfsprekend is indien bestuurskracht achter blijft. De provincie krijgt hier een steviger rol in en kan in dit verband het initiatief nemen. In een recent geherindeelde regio als de onze is deze passage wellicht minder opportuun, maar het onderstreept wel de minder vrijblijvende houding ten opzichte van regionale samenwerking als middel om deze lokale bestuurskracht te (blijven) borgen.

1.2 Ondertussen bij de burens...

Onze collega-gemeenten krijgen te maken met dezelfde plannen. Voor een belangrijk deel moeten deze nader worden uitgewerkt. Zoals de VNG namens de gemeenten heeft aangegeven, dienen gemeenten hierbij nauw te worden betrokken.

Burgemeesters zijn wettelijk verantwoordelijk voor de integriteit van het openbaar bestuur. Hierbij zijn evenwel geen bevoegdheden verkregen. Dat knelt. Vraag is of de Ondernemingswet dat gaat oplossen. Burgemeesters uit de regio alsmede ook de Commissaris van de Koning van de provincie Limburg zijn zich inmiddels bewust van de problematiek. Waardoor inmiddels steeds meer de vraag ontstaat hoe en op basis waarvan ze kunnen optreden, maar ook hoe ze de weerbaarheid van ambtenaren en bestuurders kunnen versterken.

1.3 Wat zijn de financiële gevolgen voor de gemeente?

Voor de meeste zaken zijn de financiële gevolgen op dit moment nog niet aan te geven. De financiële gevolgen met betrekking tot ondernemingen kunnen echter aanzienlijk zijn. Denk aan het onderzoeken van signalen maar ook aan imagoschade voor de gemeente en de stad. De gevolgen zijn er evenwel met

name voor het bestaan van het bestaan van onze democratische rechtstaat indien we deze bedreiging/ gebrek aan weerbaarheid niet kunnen weerleggen.

1.4 Wat is onze reactie?

Intrekking van de Wet raadgevend referendum verlaagt in de toekomst de kans op onvoorziene verkiezingen die gemeenten moeten organiseren. Voor wat betreft de toegankelijkheid van stemlokalen voor mindervaliden worden in Venlo reeds alle mogelijke maatregelen getroffen.

Het regeerakkoord vraagt van gemeenten om het digitale kanaal wagenwijd open te zetten voor alle communicatie met haar burgers en tegelijkertijd het fysieke kanaal (de papieren post) nergens te sluiten. Terwijl de onderliggende argumenten hiervoor positief en sympathiek zijn, dienen we ons te realiseren dat deze ambitie een hogere werklast voor gemeenten met zich meebrengt.

De afspraak in het regeerakkoord om de Basisregistratie Personen (BRP) te moderniseren staat in contrast met het pas genomen besluit van de minister om te stoppen met de Operatie BRP die eveneens modernisering van de BRP tot doel had. Zoals de VNG in haar reactie heeft aangegeven zal de wens om e-mailadressen in de BRP op te nemen samen met de gemeenten uitgewerkt moeten worden. Ook omtrent de versleuteling van gegevens en het veiliger maken van DigiD zijn de consequenties voor gemeenten nog niet duidelijk. De VNG dringt er namens de gemeenten bij de regering op aan dat nadere invulling van deze voornemens samen gemeenten zal worden opgepakt en dat de impact tijdig in kaart wordt gebracht.

Volstaan met de huidige werkwijze die m.n. gericht is op een geschillenbeslechting overeenkomstig de wetgeving is niet langer mogelijk. Naast deze wettelijk verplichte werkwijze zal ook moeten worden gewerkt met nieuwe werkwijze om ongenoegen van burgers op te lossen. Dat vergt met name in het begin extra capaciteit, maar een wijziging in de benodigde vaardigheden bij medewerkers.

Wij herkennen ons in de versterkte rol voor het provinciebestuur en de minder vanzelfsprekende zelfstandigheid van gemeenten wiens bestuurskracht te wensen overlaat. Overigens zien wij op dit moment geen aanleiding om de gemeentegrenzen in Noord-Limburg opnieuw ter discussie te stellen.

1.5 Hoe pakken we dit aan?

We formuleren een projectopdracht die moet leiden tot een geleidelijke implementatie en integratie van mijnoverheid.nl in onze dienstverlening vanaf 2019. Voor andere afspraken in het regeerakkoord die de gemeentelijke dienstverlening raken, zal in eerste instantie nadere uitwerking met de gemeenten moeten plaatsvinden.

Ondermijning dient niet enkel te worden aangepakt door inzet op de ondermijning van de samenleving. Het gaat hierbij ook om te werken aan de weerbaarheid van bestuur en ambtenaren. Dat laatste betekent extra inzet op integriteitsbeleid en waar mogelijk gebruik maken van mogelijkheden om een beroep te doen op het ondermijningsfonds.

Het aangekondigde onderzoek is goed, maar de genoemde landelijke ontwikkelingen laten reeds zien dat dit onderzoek loopt en er wezenlijke wijzigingen op komst zijn.

We continueren onze regionale koers en bereiden op dit moment (in regionaal verband) een actualisatie voor van de strategische visie Regio Venlo, ter voorbereiding op een nieuw regionaal programma voor de periode 2018-2022.

2 Openbare Orde en Veiligheid

2.1 Wat gaat er gebeuren?

Het regeerakkoord gaat uit van een democratische rechtstaat die alertheid en onderhoud vergt om de vrijheid en veiligheid van burgers blijvend te kunnen waarborgen. Het is belangrijk om met de ontwikkelingen in de samenleving en technologie mee te gaan. Wetgeving, beleid en de uitvoering moeten worden gemoderniseerd. Cybersecurity en terrorismebestrijding zijn belangrijke items. Best practices in preventie en de-radicalisering moeten worden gedeeld. Wetgeving omtrent terugkeerders wordt aangescherpt.

Er komt (zoals in het vorige hoofdstuk al is aangegeven) een speciale Ondermijningswet. Er komt een verbod om Outlaw Motorcycle Gangs (OMG). Ingezet wordt op effectieve mogelijkheden om mensenhandel te voorkomen, signaleren en te bestrijden. Er komen experimenten met het gedoogd telen van wiet voor recreatief gebruik (in 6 á 10 gemeenten).

Er komt landelijk beleid gericht op het voorkomen van “vechtscheidingen”, waarbij het belang van het kind te allen tijde voorop staat. Verder worden maatregelen getroffen in het nationaliteitsrecht gericht op verruiming van het bezit van meerdere nationaliteiten voor aankomende eerste generatie emigranten en migranten en gelijktijdig een verplicht keuzemoment dat daadwerkelijk leidt tot behoud van niet meer dan één nationaliteit.

Daarnaast komt er een nieuwe wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten ten behoeve van informatie uitwisseling door partnerdiensten.

2.2 Ondertussen bij de burens ...

De burens zijn onze partners in de justitieketen. Het kabinet zet in op middelen voor meer menskracht en meer kwaliteit, zowel bij de landelijke politie als bij de rechtspraak. Bij de laatst genoemde komen experimenten met buurtrechters, en mogelijke uitbreiding van mediation en herstelrecht. Bij de politie gaat het onder andere om meer agenten in de wijk en rechercheurs. Bij diverse departementen wordt ingezet op uitbreiding van personele capaciteit en ICT-voorzieningen gericht op cybersecurity. De verdeling van de inzet van de politie over de regio's wordt geactualiseerd.

2.3 Wat zijn de financiële gevolgen voor de gemeente?

Voor de gemeente geeft het regeerakkoord niet aan wat aan financiële middelen beschikbaar komt.

2.4 Wat is onze reactie?

In een eerste persbericht geeft de VNG aan verheugd te zijn dat het kabinet de samenwerking zoekt. De G32 is het eens met deze reactie maar heeft wel zorgen over de financiering van de plannen en de gevolgen hiervan voor de steden. Venlo deelt de reactie van de G32. Daarnaast kan de gemeente inspelen op de experimenten die op stapel staan, zoals wietteelt en buurtrechters.

2.5 Hoe pakken we dit aan?

Veel van de plannen van het kabinet vragen om nadere wetgeving en beleid. Hierop zal in positieve zin ingespeeld kunnen worden. Voor wat betreft de genoemde experimenten zal richting rijk aangegeven moeten worden dat Venlo in is om hieraan deel te nemen, maar wel onder voorbehoud dat het een en ander financieel haalbaar is. Zoals u bekend is zijn binnen het programma Openbare Orde en Veiligheid geen financiële middelen beschikbaar om aan dergelijke experimenten uitvoering te geven.

3 Participatie en Werkgelegenheid

3.1 Wat gaat er gebeuren?

Het nieuwe te vormen kabinet heeft vertrouwen in de toekomst. Ze wil een sterk land nog beter maken voor iedereen en merkt daarbij aan het begin van het regeerakkoord op dat we in Nederland problemen samen oplossen, als het erop aankomt. Bij veel punten komt terug dat het kabinet in gesprek gaat met gemeenten en afspraken wil maken met gemeenten.

Perspectief in de bijstand

Het kabinet wil dat mensen in de bijstand meer perspectief krijgen om weer aan het werk te komen, vooral ook omdat langdurige afhankelijkheid van de bijstand kan leiden tot sociaal isolement en een grotere kans op problematische schulden. Gemeenten ondersteunen mensen in de bijstand bij het vinden van werk, maar er geldt in de eerste plaats een inspanningsverplichting van de bijstandsgerechtigde zelf. Door zelf actief op zoek te gaan en een baan te vinden kan langdurige afhankelijkheid van een uitkering worden voorkomen. Het kabinet gaat het gesprek met gemeenten aan over de 'best practices' in handhaving.

- Het kabinet gaat in gesprek met gemeenten over de wijze waarop zij actief uitvoering geven aan de bestaande tegenprestatie. Omdat werk een zeer belangrijke onderdeel is van integratie, moet de arbeidsmarktpositie van Nederlanders met een migratieachtergrond (nieuwkomers én oudkomers) worden verbeterd. Om de beheersing van de Nederlandse taal (en daarmee het toekomstperspectief) te vergroten, geven gemeenten actief uitvoering aan de bestaande verplichting om de Nederlandse taal te leren. Het kabinet wil hierover niet-vrijblijvende bestuurlijke afspraken maken met gemeenten.
- Wanneer mensen vanuit de bijstand aan het werk gaan, is het van belang dat ze er ook echt op vooruit gaan. Daarom wil het kabinet met gemeenten afspraken maken over hun lokaal beleid om de armoedeval te verkleinen. Ook blijft de huidige ruimte bestaan voor experimenten in de Participatiewet om bijstandsgerechtigden weer actief te krijgen op de arbeidsmarkt.

Werken met een beperking

Daar waar werken in een reguliere baan niet mogelijk is, moeten gemeenten arrangementen bieden voor beschermt werk. Het doel is mensen in een kwetsbare positie een betere toekomst geven. Werk is daarvoor de beste weg. Een extra inspanning is hier vereist.

- Het budget voor activering van en dienstverlening aan mensen in een kwetsbare positie wordt verhoogd. Daarmee ontstaat voor 20.000 extra personen de mogelijkheid voor beschermt werk. Dit leidt ertoe dat meer mensen met een beperking betaald werk kunnen verrichten: gemeenten krijgen namelijk mogelijkheden om meer beschutte werkplekken te organiseren, om maatwerk te bieden richting werk en om werkgevers te 'ontzorgen'.
- De extra middelen om de inzet op beschermt werk te verstevigen, worden opgebracht door het instrument van loonkostensubsidies in de Participatiewet te vervangen door de mogelijkheid tot loondispensatie. Werkgevers kunnen daarmee onder het wettelijk minimumloon betalen, al naar gelang de verdien capaciteit van de persoon in kwestie. De gemeente vult het inkomen aan, afhankelijk van de gemeentelijke inkomensvoorziening waar de betrokkene gebruik van maakt.
- Het kabinet zet een aantal stappen die het aantrekkelijker moeten maken om mensen met een arbeidsbeperking een arbeidsplaats te bieden. Ten eerste zal het kabinet initiatieven om via reshoring banen voor deze doelgroep mogelijk te maken, ondersteunen en aanjagen. Ten tweede wordt gekeken naar de uitkomsten van het brede onderzoek naar knelpunten en mogelijkheden, met bijzondere aandacht voor verbetering van de prestaties bij de overheid. Ten derde wordt op

korte termijn geregeld dat banen van mensen uit de doelgroep 'banenafpraak' die meer zijn gaan verdienen dan het wettelijk minimumloon, toch blijven meetellen (de 't+2'-regel). Dit voorkomt dat werkgevers worden ontmoedigd te investeren in hun mensen.

Terugdringen van schulden en armoede

Het kabinet wil het aantal mensen met problematische schulden terugdringen en mensen met schulden effectiever helpen.

- Schuldhulpverlening is en blijft een gemeentelijke verantwoordelijkheid. Via programmatische afspraken wenst het kabinet met gemeenten tot een vernieuwende schuldenaanpak en een verbeterd schuldhulpverleningstraject te komen. Hierbij kunnen de volgende thema's aan bod komen:
 - Verbeteren van de (toegang tot) schuldhulpverlening, met kortere wachttijden.
 - Beter samenwerken met andere partijen om onnodig oplopen van schulden te voorkomen.
 - Voorkomen van uithuisplaatsingen, zeker als daar kinderen bij betrokken zijn.
 - Ruimte geven aan gemeenten om op lokaal niveau met vernieuwende aanpakken en maatwerk te experimenteren.
- De overheid heeft als schuldeiser een bijzondere verantwoordelijkheid om onnodige vergroting van schulden te voorkomen. De overheid dient de beslagvrije voet te respecteren. Om escalatie van schulden te voorkomen, wordt meer ingezet op direct contact met schuldenaren. De stapeling van boetes vanwege te laat betalen en bestuursrechtelijke premies wordt gemaximeerd. Mogelijkheden voor betalingsregelingen worden uitgebreid.
- Bij incasso worden misstanden effectiever bestreden. De maximale incassokosten die in rekening mogen worden gebracht, worden gehandhaafd en er wordt bezien of het minimumbedrag omlaag kan. Er komt een incassoregister waarin incassobureaus worden opgenomen, die voldoen aan eisen met betrekking tot oprichting, bedrijfsvoering en opleiding. Indien een incassobureau te vaak de fout ingaat, wordt het beboet en verliest het de registratie.
- Excessen in kredietverlening zullen worden tegengegaan, net als verdienmodellen waarbij hoge rentes mensen in de problemen brengen en de kosten van wanbetaling op de samenleving worden afgewenteld.
- De juridische afhandeling van schulden wordt verbeterd. Schuldeisers moeten eerst de mogelijkheden van een betalingsregeling onderzoeken alvorens een zaak voor de rechter te brengen. Er komt een experiment met een schuldenrechter, die alle zaken van een schuldenaar geconcentreerd behandelt. Gemeenten krijgen een adviesrecht in de gerechtelijke procedure rondom schuldenbewind.
- Met gemeenten en erkende vrijwilligersorganisaties wordt gewerkt aan een landelijk dekkend netwerk van vrijwilligersprojecten gericht op schuldhulp en financiële begeleiding.
- Het kabinet zal extra middelen beschikbaar stellen voor het voorkomen van schulden en de bestrijding van armoede, in het bijzonder onder kinderen.

Laaggeletterdheid

Het kabinet gaat verder met het beleid om laaggeletterdheid terug te dringen. Het budget hiervoor wordt met 5 miljoen per jaar verhoogd.

3.2 Ondertussen bij de bureaus ...

De bureaus zijn met name onze partners in de arbeidsmarktregio Limburg Noord. Het zijn de regio gemeenten, het UWV en de sociale werkvoorziening. Zij zijn aan zet om samen met ons invulling te geven aan de hiervoor genoemde afspraken.

3.3 Wat zijn de financiële gevolgen voor de gemeente?

Het regeerakkoord geeft niet aan wat aan financiële middelen beschikbaar komt voor de gemeenten. Bij veel punten is de duiding en uitvoering nog niet bekend, er moeten nog afspraken met gemeenten gemaakt worden. De grote vraag is of er 'boter bij de vis' wordt gedaan zodat nieuwe taken en verantwoordelijkheden van gemeenten gepaard gaan met financiering en uitvoeringsmogelijkheden.

Op de ALV van de VNG in juni 2017 zijn twee moties aangenomen, waarin aandacht is gevraagd voor knelpunten in het sociaal domein, met name de oplopende tekorten in het sociaal domein en in het BUIG-budget. De VNG heeft hier bestuurlijke overleggen over gevoerd en heeft dit onder de aandacht gebracht tijdens de kabinetsformatie. Het regeerakkoord bevat echter geen extra stappen inzake de BUIG en gaat niet in op de tekorten bij een groot aantal gemeenten.

3.4 Wat is onze reactie?

Perspectief in de bijstand

De tegenprestatie heeft weer aandacht. Meer aandacht voor meedoen is wenselijk maar dat zou zich niet moeten vertalen in juridische verplichtingen. Het Venlose beleid is er ook op gericht om het beoogde effect van de tegenprestatie niet middels straffen maar door verleiding te bereiken. (Technisch gezien is er de mogelijkheid om te sanctioneren bij onvoldoende inspanning en voldoen we aan de landelijke eisen). De gemeente moet gaan inzetten op een scholingsaanbod van taalvaardigheid gericht op het arbeidsmarktperspectief. Dit doen we al. De kanttekening is dat het per persoon verschilt of en zo ja tot welk niveau het Nederlands beheerst kan en moet worden om meer kans te maken op werk. De beheersing van de Nederlandse taal moet gekoppeld worden aan het soort werk en het leervermogen van een persoon.

Als mensen vanuit de bijstand aan het werk gaan, moeten ze er op vooruit gaan. De gemeenten moeten in lokaal beleid de armoedeval zo klein mogelijk maken. Het kabinet kijkt hierbij niet naar het complexe, landelijke systeem van toeslagen die veel invloed hebben op de armoedeval.

Werken met een beperking

Volgens de tekst van het regeerakkoord moeten gemeenten arrangementen aanbieden voor beschut werk. Het verwachtingsniveau van wat de gemeente 'moet' kan overschat worden. Moeten we beschut werk aanbieden of moeten we faciliteren dat beschut werk aangeboden kan worden. Momenteel is het het laatste. De gemeente moet arrangementen aanbieden op basis van een taakstelling en voor zover financierbaar uit rijksmiddelen. Tot nu toe opereren wij vanuit een verantwoordelijkheid van de 'arbeidsmarkt' en niet zozeer de 'gemeente'.

Het budget voor activering en dienstverlening wordt verhoogd waarmee voor 20.000 extra personen de mogelijkheid van beschut werk ontstaat. Hierbij is niet duidelijk hoe het tijdspad er uit moet gaan zien. Van belang is ook dat de huidige rijksfinanciering per Nieuw Beschut Werk-plek van € 8.500 aan begeleidingskosten onvoldoende is en dat voor de extra taakstelling hogere budgetten (per FTE) nodig zijn.

De overgang van loonkostensubsidie naar loondispensatie is voor gemeenten een sigaar uit eigen doos. Zowel de loonkostensubsidie als de aanvullende uitkering worden namelijk uit het BUIG-budget betaald. Hierin zit een risico omdat het regeerakkoord ervan uit gaat dat dit financieringsruimte voor nieuw beschut werk oplevert.

Terugdringen van schulden en armoede

Het is positief dat er aandacht is voor de aanpak van problematische schulden. Voor wat betreft schuldhelpverlening zijn we al goed op weg. In het regeerakkoord komen de beleidskaders die we als gemeente hebben vastgesteld terug.

Door aan de voorkant te blijven inzetten op preventie en vroeg signalering kunnen we voorkomen dat nog meer mensen in dure schuldregelingen terecht komen. Goede ketensamenwerking, soms door het ondertekenen van convenanten, is daarvoor van groot belang.

De overheid erkent als schuldeiser zijn bijzondere verantwoordelijkheid om onnodige vergroting van schulden te voorkomen. Ook als gemeente kunnen we het debiteuren- en handhavingsbeleid onder de loep nemen. Hierbij wordt wel voorbij gegaan aan de complexe systematiek van landelijke inkomensvoorzieningen en toeslagen.

Gemeenten krijgen adviesrecht in de gerechtelijke procedure rondom schuldenbewind. Het is nog niet duidelijk hoe dit in de praktijk uit komt te zien. Gezien de almaar stijgende kosten van bewindvoering (deze kosten komen in aanmerking voor bijzondere bijstand) is het goed dat gemeenten een rol krijgen in deze procedure. Meer grip en zicht op de instroom in beschermingsbewind is van belang. Het adviesrecht biedt een mooie kans om als gemeente voorafgaand aan een uitspraak tot de maatregel beschermingsbewind, samen met de betrokkene, te kijken of een ander aanbod zoals budgetbeheer met begeleiding passender is.

De extra middelen (als zij ten goede komen aan gemeenten) kunnen ingezet worden op preventie en vroeg signalering. Voor wat betreft het armoedebeleid betekent dit dat het kindpakket uitgebreid kan worden met bijvoorbeeld huiswerkbegeleiding. Het project NoCredit, Gameover! kan uitgebreid worden naar meerdere onderwijsniveaus (niet alleen 16-jarigen op het VMBO maar alle onderwijsniveaus). De extra middelen zijn niet structureel en bovendien is het in de basis geen extra geld maar het terugdraaien van een bezuiniging op schuldhelpverlening uit 2012 (aldus de reactie van de G32).

Laaggeletterdheid

Het is een goede zaak dat het kabinet verder gaat met beleid om laaggeletterdheid terug te dringen. Het budget is echter een druppel op een gloeiende plaat. Het is ook nog de vraag of de extra middelen naar de gemeenten komen. Stichting Lezen & Schrijven heeft actieplannen opgesteld om laaggeletterdheid te bestrijden en zal gaan voor een flinke lobby om met deze actieplannen door te kunnen gaan na 2018.

3.5 Hoe pakken we dit aan?

Veel van de plannen van het kabinet vragen om nadere wetgeving en beleid. Hierop zal in positieve zin ingespeeld kunnen worden. Bijvoorbeeld door vertegenwoordiging in en betrokkenheid bij landelijke lobby instanties.

4 Zorg en Welzijn

4.1 Wat gaat er gebeuren?

Goede zorg voor ouderen

We worden allemaal ouder en dat doen we het liefst in onze eigen omgeving. We monitoren de uitvoering, met aandacht voor duidelijkheid over wat maatschappelijke ondersteuning inhoudt, de kwaliteit van keukentafelgesprekken, onafhankelijke cliëntenondersteuning en procedures voor klachten en bezwaren. Op basis van de evaluatie van de Wmo pakken we de knelpunten gericht aan. Verder nemen we ook het manifest “Waardig ouder worden” ter hand. Dit betreft een campagne herwaardering van ouderdom, een actieplan eenzaamheid en betere crisiszorg voor ouderen. Hiervoor is deze kabinetsperiode 180 miljoen euro beschikbaar, daarna 30 miljoen euro per jaar.

Mantelzorgers zijn van onschatbare waarde. Voor velen wordt de druk steeds hoger. We maken afspraken met gemeenten over ondersteuning van mantelzorgers, zoals respijtzorg en dagopvang, goede communicatie over het aanbod en de gebruikelijke hulp.

Preventie en gezondheidsbevordering

Deze kabinetsperiode is er voor preventie en gezondheidsbevordering 170 miljoen euro beschikbaar, daarna 20 miljoen per jaar. Er wordt een nationaal preventieakkoord gesloten met patiëntenorganisaties, zorgaanbieders, zorgverzekeraars, gemeenten, sportverenigingen en -bonden, bedrijven en maatschappelijke organisaties. De focus van het akkoord moet liggen op de aanpak van roken en overgewicht. We steunen de doelstelling om te komen tot een rookvrije generatie en verhogen de tabaksaccijns. Problematisch alcoholgebruik wordt aangepakt.

We zetten in op de preventie van en ondersteuning bij onbedoelde (tiener) zwangerschappen, aan de hand van de agenda opgesteld door een brede coalitie van veldpartijen. Er wordt een landelijk aanbod voor individuele ondersteuning en keuzehulp ingericht met landelijke financiering. We ondersteunen het voorkomen van depressies en zelfdoding, waarbij we speciaal aandacht hebben voor jongeren in de schoolsetting en lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, transgenders en interseksuelen (LHBTI).

Jeugdhulp

De Jeugdwet wordt geëvalueerd met daarbij nadrukkelijk aandacht voor de jeugd-GGZ. Knelpunten die daaruit blijken, pakken we aan. De ondersteuning van de transformatie van de jeugdhulp krijgt een vervolg. We stellen de invulling hiervan vast in overleg met gemeenten en de sector en stellen hiervoor tijdelijk middelen (die optellen tot 54 miljoen euro) beschikbaar als co-financier.

Ondersteuning

We investeren extra in onafhankelijke cliëntondersteuning die de cliënt op weg helpt op verschillende levensgebieden (waaronder maatschappelijke ondersteuning, zorg, inkomen en werk). Dit gebeurt in samenspraak met gemeenten en zorgkantoren, die deze functie moeten organiseren. Deze kabinetsperiode is hiervoor 55 miljoen euro, daarna 10 miljoen per jaar.

We komen met een voorstel voor de organisatie en financiering van beschermd wonen op basis van het rapport-Dannenbergh. Het patiëntgebonden budget (pgb) blijft in alle zorgwetten verankerd.

Eigen bijdragen

Een zeer groot deel van mensen die Wmo-zorg ontvangen, maakt het eigen risico in de Zvw vol. Om deze stapeling van eigen betalingen tegen te gaan, komt er een abonnementstarief van 17,50 euro per vier weken voor huishoudens die gebruikmaken van de Wmo-voorzieningen. Doordat de eigen bijdragen niet

langer afhankelijk zijn van gebruik, inkomen, vermogen en huishoudsamenstelling, kunnen uitvoeringskosten en administratieve lasten fors omlaag. Om deze vereenvoudiging en verlaging te financieren, wordt 145 miljoen euro ter beschikking gesteld. De overige 145 miljoen moet van de gemeenten komen.

De huidige anti-cumulatie regeling blijft intact: als een huishouden al een eigen bijdrage betaalt voor Wet langdurige zorg (Wlz), dan betaalt het geen eigen bijdrage voor een Wmo-maatwerkvoorziening. Ook de eigen bijdragen voor Wlz-zorg en beschermd wonen (Wmo) worden verlaagd.

Financiering sociaal domein

Het integreerbare deel van de Integratie-uitkering Sociaal Domein zal per 2019 opgaan in de algemene uitkering en gaat daarmee ook deel uitmaken van de 'trap-op-trap-af'-systematiek. Tot nu toe vindt er voor de integratie-uitkering een aparte bijstelling plaats met het oog op de inflatie, buiten het accres om. Dat behoort met ingang van 2019 tot het verleden. Uit het (hogere) accres moet voortaan ook de inflatievergoeding voor het sociaal domein worden bekostigd.

4.2 Ondertussen bij de bureaus ...

We werken intensief samen met zorgorganisaties, gemeenten in noord- en midden-Limburg en maatschappelijke organisaties.

4.3 Wat zijn de financiële gevolgen voor de gemeente?

Er komt vooralsnog geen extra geld voor de jeugdzorg of het gehele sociaal domein. Het opgaan van de Integratie-uitkering sociaal domein in 2019 in het gemeentefonds kan negatieve of positieve herverdelingseffecten voor Venlo hebben.

4.4 Wat is onze reactie?

De G32 constateert met tevredenheid dat de nieuwe regering aandacht heeft voor de zorg en nieuwe hervormingen niet, maar verdere verbeteringen wél nodig acht. De G32 trekt graag als partner op om hierin slagen te maken. We doen dit vanuit de verantwoordelijkheid voor belangrijke delen van het sociaal domein waarin we ondersteuning realiseren aan mensen die het zonder niet redden, integraal en dichtbij.

De G32 maakt zich echter grote zorgen over de financiële kaders waarbinnen dit moet gebeuren. Bij meerdere passages in het Regeerakkoord bekruipt de G32 het gevoel dat het kabinet onderwerpen die decentraal zijn belegd weer naar zich toe trekt.

4.5 Hoe pakken we dit aan?

De initiatieven van het kabinet in de zorg versterken de transformatie van de zorg in Venlo en sluiten aan bij ons beleid. Om meer geld beschikbaar te krijgen voor het sociaal domein wordt samen opgetrokken met de G32 en de VNG.

5 Onderwijs en jeugd

5.1 Wat gaat er gebeuren?

Onderwijs en educatie

Er wordt € 170 miljoen uitgetrokken voor versterking van de vroeg- en voorschoolse educatie. Daarmee hoopt het nieuwe kabinet een aanbod van 16 uur per week te realiseren voor achterstandsleerlingen. Het budget voor het onderwijsachterstandenbeleid wordt verhoogd met € 15 miljoen per jaar en de verdeling wordt geactualiseerd. Tegelijkertijd wordt hetzelfde bedrag geïnvesteerd in onderwijs voor hoogbegaafde kinderen. Er wordt niets gezegd over het stimuleren van buurtalen.

Vrijwillige maatschappelijke stage

Om jongeren in staat te stellen een bijdrage te leveren aan onze samenleving wordt de mogelijkheid van een maatschappelijke diensttijd ingevoerd (van maximaal 6 maanden). Deze dienst kan tegen bescheiden vergoeding vrijwillig worden ingevuld door jongeren. Samen met maatschappelijke organisaties, gemeenten en provincies wordt deze maatschappelijke diensttijd opgezet. Voor de maatschappelijke stage is budget beschikbaar dat oploopt tot 100 miljoen euro per jaar.

5.2 Ondertussen bij de burens ...

Peuteropvang, peuterspeelzalen, kinderdagverblijven, onderwijsinstellingen en maatschappelijke organisaties zijn hierbij onze naaste burens.

5.3 Wat zijn de financiële gevolgen voor de gemeente?

Het is nog onduidelijk wat de financiële gevolgen voor Venlo zijn.

5.4 Wat is onze reactie?

Versterking van de vroeg- en voorschoolse educatie versterkt ons eigen beleid. De vrijwillige maatschappelijke stage is een goede aanvulling op het instrumentarium om jongeren te laten participeren in de samenleving.

5.5 Hoe pakken we dit aan?

We nemen dit mee in het bestaande onderwijsbeleid. De vrijwillige maatschappelijke stage integreren we in het participatiebeleid.

6 Economie en toerisme

6.1 Wat gaat er gebeuren?

De paragrafen in het regeerakkoord die het meest aansluiten bij het programma Economie en toerisme zijn de paragrafen 1.3 (Onderwijs en onderzoek) en 2.4 (Economie, innovatie en vestigingsklimaat), maar ook in het hoofdstuk 3 (Nederland wordt duurzaam) staan voor Venlo relevante voornemens.

Onderwijs en onderzoek

De voornaamste ambities van dit kabinet liggen in de bestrijding van kansenongelijkheid en de stimulering van talent, goede docenten met een sterke positie, toponderzoek en krachtig beroepsonderwijs. Enkele relevante onderdelen voor het programma Economie en toerisme:

- Koppeling van een diplomasupplement aan invoering maatschappelijke diensttijd, waarbij met bedrijfsleven afspraken worden gemaakt over waarde van dit supplement
- Er worden kwaliteitsafspraken met het MBO gemaakt, onder andere om het aantal Beroeps-Begeleidende-Leerweg-plaatsen te laten toenemen.
- In het mbo worden de eisen aan het regionaal arbeidsmarktperspectief aangescherpt en wordt meegenomen of een opleiding voldoende aansluit op het beroepenveld.
- Onderzocht wordt of de huidige beperkende werking van de kwalificatiedossiers voor innovatie en regionale invulling van het onderwijsprogramma van mbo-opleidingen verminderd kan worden.

In Venlo heeft voorgaande vooral gevolgen voor Gilde Opleidingen en de samenwerking tussen het MBO en bedrijfsleven. Er worden kansen geboden om de aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven (op regionaal niveau) beter op elkaar te laten aansluiten. Voor de gemeente Venlo ligt hier wellicht een intermediaire taak. Dat laatste geldt ook voor het voornemen van het kabinet om met het bedrijfsleven afspraken te maken over de waardering van het diplomasupplement dat wordt verbonden aan de maatschappelijk diensttijd.

Economie, innovatiebeleid en vestigingsklimaat

Het kabinet zet in op het versterken van het vestigingsklimaat. Enkele relevante onderdelen voor het programma Economie en toerisme:

- Vergroten mogelijkheden voor regionale en sectorale proefprojecten, wettelijke experimenteerruimte, testlocaties (bijvoorbeeld voor drones) en regelvrije zones
- Om regionale kansen te benutten sluit de Rijksoverheid “deals” met decentrale overheden, waarin de partijen zich verplichten om samen aan nieuwe oplossingen te werken.
- Er wordt meer focus aangebracht in het topsectorenbeleid op de economische kansen die de volgende drie grote maatschappelijke thema’s bieden: energietransitie/ duurzaamheid; landbouw/water/voedsel; en quantum/hightech/nano/fotonica.

Op het eerste gezicht biedt voorgaande kansen voor (de regio) Venlo, maar gezien het verplichtende karakter van deze decentralisatie kan een toename van de (financiële en werk)druk op de gemeente Venlo niet worden uitgesloten

Nederland wordt duurzaam

C2C)en energie zijn niet gebonden aan één programma, maar hebben wel een plaats gekregen in het programma Economie en toerisme. Het kabinetsvoornemen inzake klimaatadaptatie en energietransitie zal een grote impact hebben op meerdere programma’s. Een specifieke onderdeel voor het programma Economie en toerisme betreft de uitvoering van het rijksbrede programma circulaire economie uit het

Grondstoffenakkoord. Het kabinet gaat extra accent leggen op de ontwikkeling en verspreiding van kennis en best practices. Als C2C hoofdstad ligt hier voor Venlo een uitdaging

6.2 Ondertussen bij de burens ...

De burens zijn in dit geval onze collega-overheden. De provinciale overheid krijgt een materieel gesloten huishouding, beperkt tot taken op het gebied van ruimtelijke ordening, verkeer en vervoer, natuur en regionaal economisch beleid.

6.3 Wat zijn de financiële gevolgen voor de gemeente?

De financiële gevolgen voor Venlo zijn nog niet in kaart gebracht.

6.4 Wat is onze reactie?

De G32 heeft een reactie op het regeerakkoord opgesteld. Deze reactie wordt voor wat betreft het programma Economie en toerisme onderschreven. Voor wat betreft het kabinetsvoornemen om de aansluiting tussen het MBO en de arbeidsmarkt op regionaal niveau te verbeteren is onze reactie voornamelijk positief. Voor wat betreft circulaire economie sluiten wij ons ook aan op de opmerking van de G32 dat daar in het regeerakkoord te summier aandacht aan besteed is en ook niet voldoende ambitie wordt uitgesproken. De nadruk ligt op recycling, terwijl veel meer ingezet moet worden op nieuwe businessmodellen en nieuwe ontwerpprincipes die uitgaan van upcycling zonder schadelijke (gezondheids)impact voor mens, dier en natuur.

6.5 Hoe pakken we dit aan?

Aangezien het voornamelijk kabinetsvoornemens betreft zonder duidelijke financiële paragraaf is nog geen antwoord te geven op deze vraag. Duidelijk is wel dat onze inzet inzake energietransitie de komende jaren geïntensiveerd zal moeten worden.

7 Sport- en cultuurbevordering

7.1 *Wat gaat er gebeuren?*

Het kabinet wil een sportakkoord sluiten. Belangrijke partners hierbij zijn de sportbonden, sportverenigingen, sporters met een beperking, en gemeenten. Doel is om de organisatie en financiën van de sport toekomstbestendig te maken. Daar hoort in onze tijd ook diversiteit in de samenstelling van sportbonden bij, net zoals de ontwikkeling van open sportclubs in wijken en een laagdrempelige toegang voor kinderen. Voor het versterken van de positie van de sportbonden trekt het kabinet structureel 10 miljoen euro uit. De regeling Energiebesparing en duurzame energie sportaccommodaties wordt daarnaast verlengd.

7.2 *Ondertussen bij de burens ...*

Sportverenigingen in Venlo en onderwijsinstellingen zijn onze partners.

7.3 *Wat zijn de financiële gevolgen voor de gemeente?*

Er zijn geen directe financiële gevolgen voor Venlo.

7.4 *Wat is onze reactie?*

Het toekomstbestendig maken van de sport past bij onze doelstellingen. Bevordering van diversiteit en een laagdrempelige toegang ook. Het energiezuinig maken van sportaccommodaties past bij onze C2C aanpak.

7.5 *Hoe pakken we dit aan?*

We nemen dit mee bij het ontwikkelen van de nieuwe sportvisie 2019 – 2023.

8 Ontwikkeling centrumstad

8.1 Wat gaat er gebeuren?

De paragrafen in het regeerakkoord die het meest aansluiten bij het programma Ontwikkeling centrumstad zijn de paragrafen 1.2 (Bestuur – voor onze regionale samenwerking / positie als centrumstad), 1.5 (Cultuur – voor onze B5), 2.4 (Economie – aspect detailhandel) en 4.1. Buitenlands beleid (Duitsland). Overige functies die deels ook vertegenwoordigd zijn in het centrum worden behandeld in het meer thematische programma 10. Onderwijs-gerelateerde aspecten (i.h.k.v. Venlo Studentenstad) zijn verwoord in programma 6 op één specifieke opmerking hieronder na.

Bestuur

De WGR wordt aangepast om de politieke verantwoording over gemeentelijke samenwerking te verbeteren. Voor stedelijke regio's wordt de systematiek van citydeals als onderdeel van Agenda Stad voortgezet.

Onderwijs en onderzoek

We versterken de aantrekkelijkheid van het Nederlands onderwijs voor buitenlandse studenten, met behoud van de toegankelijkheid. Voor Venlo, met een relatief grote Duitse studentenpopulatie, lijkt dit relevant hoewel op we op dit moment nog niet exact kunnen aangegeven waar het nieuwe kabinet hiermee beoogt. Voor het collegeproduct Venlo Studentenstad kan dit mogelijk kansen bieden.

Zorg

Gemeenten worden gestimuleerd om met woningbouwcorporaties afspraken te maken over voldoende en passende woonruimte, met bijzondere aandacht voor kleinschalige en innovatieve wooninitiatieven en doorstroom.

Cultuur

In het regeerakkoord staat "We investeren in het beter zichtbaar maken en zo toegankelijk mogelijk maken van historische plaatsen in het land die het verhaal van onze geschiedenis vertellen". Er zijn ook middelen voor dit doel opgenomen. Wellicht biedt dit mogelijkheden in relatie tot de ontwikkeling van het Kazernekwartier of Vestingstad Venlo.

Verder beraadt het kabinet zich op de wijze van organisatie en financiering van lokale omroepen en wordt gesproken over regionale mediacentra. Hier ligt een relatie met Omroep Venlo.

Economie

Het lage BTW-tarief wordt verhoogd van 6% naar 9%. Venlo wordt hierdoor onaantrekkelijker voor grensoverschrijdend kooptoerisme: 'billig' wordt iets minder '*billig*'. Het aspect detailhandel (beleidsmatig belegd in dit programma) mis ik: geen leads.

Buitenlands beleid

De grens als kans (of hindernis) is voor het kabinet, net als voor ons, een belangrijke issue. Belangrijk genoeg om er een aantal regels aan te wijden. Het kabinet maakt werk van het wegnemen van belemmeringen die mensen ervaren in grensregio's. Het accent ligt hierbij met name op infrastructuur, en sociale zaken en werkgelegenheid.

8.2 Ondertussen bij de burens ...

De buren zijn in dit geval onze collega-overheden. De provinciale overheid krijgt een materieel gesloten huishouding, beperkt tot taken op het gebied van ruimtelijke ordening, verkeer en vervoer, natuur en regionaal economisch beleid. Zie ook 4.1. in de vorige paragraaf.

8.3 Wat zijn de financiële gevolgen voor de gemeente?

De financiële gevolgen voor Venlo zijn nog niet in kaart gebracht.

8.4 Wat is onze reactie?

De G32 heeft een reactie op het regeerakkoord opgesteld. Deze bevat nauwelijks elementen die slaan op dit programma. Opvallend is wel dat bij de onderhandelingen een advies van de Raad van State lag om terug te komen op de vrijblijvendheid van regionale samenwerking. Het kabinet heeft hier, zij het bescheiden, aandacht aan geschonken in die zin dat het provinciebestuur het initiatief kan nemen tot herindeling van gemeenten die in bestuurskracht achterblijven. Een visie op de rol van centrumsteden in krimp- en anticipeergebieden ontbreekt.

8.5 Hoe pakken we dit aan?

Aangezien het voornamelijk kabinetsvoornemens betreft zonder duidelijke financiële paragraaf is nog geen antwoord te geven op deze vraag.

9 Verkeer en bereikbaarheid

9.1 Wat gaat er gebeuren?

De paragrafen in het regeerakkoord die het meest aansluiten bij het programma Verkeer en bereikbaarheid is paragraaf 3.2 (Mobiliteit):

Personenvervoer

Het kabinet streeft naar een slim en duurzaam vervoerssysteem waarvan de delen naadloos op elkaar aansluiten. Er zal extra worden geïnvesteerd in infrastructuur om toenemende drukte op de weg, het spoor, het water en in de lucht te verminderen. Tegelijkertijd gaat kabinet maatregelen nemen om de belasting voor het klimaat, de luchtkwaliteit en de leefomgeving te beperken. Hierbij wordt nadrukkelijk gekeken naar de kansen die innovatie en technologische ontwikkelingen bieden om tot een meer geïntegreerd vervoerssysteem te komen dat steeds schoner wordt.

Enkele relevante onderdelen voor het programma:

- Het kabinet gaat gemeenten meer ruimte bieden om, door het instellen van een milieuzone en het hanteren van lagere parkeertarieven voor emissieloze auto's, de luchtkwaliteit in binnensteden te verbeteren. Er zal (net als in Duitsland) één systeem met eenduidige categorieën en borden voor milieuzones worden ingevoerd zodat automobilisten in elke gemeente de regels snappen.
- De spoorverbinding Eindhoven-Düsseldorf staat concreet genoemd in het regeerakkoord. Een spoorverbinding met Düsseldorf biedt een goede aansluiting op een belangrijk spoorknooppunt en op het Europese hogesnelheidsnetwerk. Ook Düsseldorf Airport wordt hierdoor beter bereikbaar.
- In aansluiting op de Belgische investering op de lijn Antwerpen-Hamont wordt het aansluitende traject Hamont-Weert, met cofinanciering van regionale overheden, gereactiveerd voor personentreinen.
- Het kabinet stimuleert het gebruik van stillere goederentreinen en de Betuweroute om overlast langs andere routes zoveel mogelijk te beperken.
- In navolging van omringende landen wordt zo spoedig mogelijk een kilometerheffing voor vrachtverkeer ("Maut") ingevoerd. Het daarvoor te introduceren registratie- en betalingssysteem wordt gelijk aan dat in de buurlanden, zodat voor vrachtauto's geen extra apparatuur benodigd is.
- Voor een inhaalslag in infrastructuur stelt het kabinet cumulatief 2 miljard euro beschikbaar in de eerstkomende drie jaar. Daarna wordt het structurele budget met 100 miljoen euro verhoogd. Bij de verdeling van deze middelen wordt aangesloten bij de bestaande verdeelsleutel tussen weg, water en openbaar vervoer.

Bij voorgaande kabinetsvoornemens passen de volgende kanttekeningen

- Duitse kooptoeeristen in Venlo zijn bekend met milieuzones en zullen hier niet door worden afgeschrikt, mits in Nederland een volledig vergelijkbaar of bij voorkeur zelfs hetzelfde systeem wordt ingevoerd als in Duitsland (erkenning Duitse milieustickers).
- De toezegging van het kabinet dat bekeken wordt hoe de verbinding tussen Eindhoven en Duitsland kan worden verbeterd is een stap in de goede richting. Overigens heeft ook de investering in het traject Hamont-Weert mogelijk gevolgen voor Venlo. Enerzijds omdat dit traject waarschijnlijk ingezet gaat worden voor het vervoer van gevaarlijke stoffen tussen Antwerpen en Chemelot wat een positieve invloed kan hebben op Venlo. Anderzijds kan het investeren in dit traject en het verdubbelen van het spoortraject 'Kaldenkerken-Dülken' de eventuele IJzeren Rijn-traject via Venlo dichter bij brengen.

- Uit oogpunt van leefbaarheid is het stimuleren van stillere goederentreinen is voor Venlo van groot belang. Dat geldt ook voor het stimuleren van het gebruik van de Betuweroute om zo voldoende ruimte op het spoor te behouden voor het goederenvervoer van en naar Venlo.
- Het is voor de logistieke hotspot Venlo-Venray van belang dat de invoering van 'Maut' niet leidt tot een verslechtering van haar concurrentiepositie
- Voor een inhaalslag in infrastructuur stelt het kabinet cumulatief 2 miljard euro beschikbaar in de eerstkomende drie jaar. Daarna wordt het structurele budget met 100 miljoen euro verhoogd. Bij de verdeling van deze middelen wordt aangesloten bij de bestaande verdeelsleutel tussen weg, water en openbaar vervoer. Maar vooralsnog staan de A67, A73/A74 hierbij niet op de agenda.

9.2 Ondertussen bij de burens ...

De burens zijn in dit geval onze collega-overheden. De provinciale overheid krijgt een materieel gesloten huishouding, beperkt tot taken op het gebied van ruimtelijke ordening, verkeer en vervoer, natuur en regionaal economisch beleid.

9.3 Wat zijn de financiële gevolgen voor de gemeente?

De financiële gevolgen voor Venlo zijn nog niet in kaart gebracht.

9.4 Wat is onze reactie?

De G32 heeft een reactie op het regeerakkoord opgesteld. Deze reactie wordt voor wat betreft het programma Verkeer en bereikbaarheid onderschreven. De G32 stelt dat op het gebied van mobiliteit forse slagen vooruit worden gemaakt. Duurzame mobiliteit in 2030 is een forse ambitie en de invulling daarvan vergt zowel van lokale overheden als ook van partners veel. Echter over de financiële consequenties (benodigde en beschikbare instrumentarium) blijft het Regeerakkoord vaag.

9.5 Hoe pakken we dit aan?

Alle genoemde kabinetsvoornemens vragen om gerichte lobby, waarbij Venlo in alliantie met partners actief betrokken moet zijn om zo haar belangen veilig te stellen.

10 Wonen en leefomgeving

10.1 Wat gaat er gebeuren?

De paragrafen in het regeerakkoord die het meest zouden kunnen aansluiten bij het programma Wonen en leefomgeving zijn de paragrafen 1.5 Cultuur (met kleine 'c!'), 2.3 Wonen, 3.1 Klimaat en energie, en 3.5 Leefomgeving.

Cultuur

Vernieuwing en talentontwikkeling krijgen meer ruimte bij de cultuurfondsen. Dit zou het Venlose verenigingsleven kunnen helpen en een agendapunt voor het Cultuurplatform kunnen zijn. Het Fonds voor Cultuurparticipatie krijgt meer middelen voor behoud en de ontwikkeling van volkscultuur. Particuliere monumentenbezitters blijven financieel gesteund worden. Het kabinet trekt hier de komende jaren €325 miljoen voor uit.

Wonen

Het kabinet biedt ruimte aan regionaal maatwerk, zowel in de grote steden als regio's met demografische krimp en leegstand.

Klimaat(adaptatie), energie, duurzaamheid

C2C en energie zijn niet gebonden aan één programma, maar hebben een plaats gekregen in het programma Economie en toerisme. Het kabinetsvoornemen inzake klimaatadaptatie en energietransitie zal echter een grote impact hebben op meerdere programma's, juist ook op dit programma 10.

Specifieke passages zijn:

- Corporaties die investeren in verduurzaming komen in aanmerking voor een korting op de verhuurdersheffing, €100 miljoen per jaar. In het verleden heeft Venlo eigenstandig per brief geprotesteerd tegen de verhuurdersheffing. Een actie onzerzijds zou de nu soms gespannen verhouding met corporaties goed (kunnen) doen.
- Er komen regionale energie-verduurzamingsplannen met alle stakeholders. Dit biedt mogelijk kansen voor onze duurzaamheidsambities.

Leefomgeving [voor zover nog niet genoemd]

Het kabinet zet in op een Right to Challenge-regeling ten aanzien van de uitvoering van collectieve voorzieningen in de directe omgeving van burgers en verenigingen. Gegevens onze eerste (niet geslaagde) ervaring met zelfbeheer is dit een interessante ambitie. Het beleid ten aanzien van de nationale parken wordt voortgezet en er wordt uiteraard verwezen naar de invoering van de Omgevingswet.

De uitvoering van het Deltaprogramma wordt voortgezet, een afspraak die relevant is in relatie tot de het project 'Meer Maas, Meer Venlo'.

10.2 Ondertussen bij de burens ...

De burens zijn in dit geval onze collega-overheden. De provinciale overheid krijgt een materieel gesloten huishouding, beperkt tot taken op het gebied van ruimtelijke ordening, verkeer en vervoer, natuur en regionaal economisch beleid.

10.3 Wat zijn de financiële gevolgen voor de gemeente?

De financiële gevolgen voor Venlo zijn nog niet in kaart gebracht.

10.4 Wat is onze reactie?

De G32 heeft een reactie op het regeerakkoord opgesteld. Deze reactie wordt voor wat betreft het programma Wonen en leefomgeving onderschreven. Voor wat betreft duurzaamheid / klimaatadaptatie sluiten wij ons ook aan op de opmerking van de G32 dat daar in het regeerakkoord wel veel tekst aan is gewijd, maar dat er nog is weinig belegd met harde afspraken en/of geld.

10.5 Hoe pakken we dit aan?

Aangezien het voornamelijk kabinetsvoornemens betreft zonder duidelijke financiële paragraaf is nog geen antwoord te geven op deze vraag. Duidelijk is wel dat onze inzet inzake energietransitie / klimaatadaptatie / duurzaamheid de komende jaren geïntensiveerd zal moeten worden. Voor de (regio) Venlo is er in potentie veel cofinanciering beschikbaar indien we het goed aanpakken en met de juiste plannen komen.

Programma 11: ‘Beheer Openbare Ruimte’

11.1. Wat gaat er gebeuren?

Right to challenge-regeling

Zoals ook bij programma 10 is opgemerkt wil het kabinet burgers en verenigingen de ruimte bieden voor initiatieven in de samenleving. Daarbij denkt het kabinet aan alternatieve voorstellen voor uitvoering van collectieve voorzieningen in de directe omgeving, zoals onderhoud van parken, beheer van sportvelden of andere maatschappelijke voorzieningen. Daarnaast wil het rijk met enkele gemeenten gaan experimenteren met een recht op overname, waarbij lokale verenigingen of buurtbewoners het eerste recht krijgen om maatschappelijke voorzieningen over te nemen en de bijbehorende functie voort te zetten.

Deze voornemens sluiten goed aan bij het in Venlo lokaal ingezette beleid wat betreft eigen inzet van inwoners, Buurt Bestuurt, buurtbudgetten en co-creatie.

Omgevingswet

De invoering van de Omgevingswet zal zeker ook invloed hebben op dit programma, zij het indirect.

Circulaire economie

Het kabinet zet in op een verdere verduurzaming van de samenleving door knelpunten in regelgeving, toezicht en handhaving aan te pakken en te zien waar innovaties mogelijk zijn. Dit kan indirect de uitvoering bij het beheer van de openbare ruimte beïnvloeden.

Emissieloze auto’s en parkeren

Het kabinet attendeert gemeenten op de mogelijkheid om met gedifferentieerde tarieven het gebruik van emissieloze auto’s in de binnenstad te stimuleren. Het kabinet gaat over tot het instellen van eenduidige categorieën en borden voor deze voertuigen zodat automobilisten in elke gemeente de regels snappen. Venlo kent een dergelijke differentiatie overigens (nog) niet. Het streven is om in 2030 alle auto’s emissieloos te laten zijn, door een uitfaseringsbeleid. Het kabinet stimuleert de aanleg van tank- en laadinfrastructuur.

Hoger tarief storten en verbranden van afval

Het kabinet wil de hoeveelheid afval verder terugdringen en hergebruik stimuleren en verhoogt het tarief voor het storten en verbranden van afval voor huishoudens en bedrijven. Deze maatregel treft voor €50 miljoen de huishoudens en voor €50 miljoen het bedrijfsleven. Indien deze maatregel alle inwoners in gelijke mate treft dan zou dat €2,75 per inwoner betekenen of zo’n €8,- per huishouden per jaar. Naarmate er sprake is van een succesvoller beleid gericht op het vermijden van afval zal het effect waarschijnlijk lager zijn.

11.2 Ondertussen bij de burens ...

De VNG heeft een bijzondere ledenbrief uitgebracht ‘VNG – reactie op het Regeerakkoord 2017 – 2021’. De VNG attendeert gemeenten op de nieuwe mogelijkheid om gedifferentieerde tarieven toe te (gaan) staan voor emissieloze auto’s maar wijst ook op de mogelijke hogere uitvoeringskosten als gevolg daarvan.

Verder wijst de VNG gemeenten erop dat de omslag naar een circulaire economie gemeenten lokaal kansen biedt, afhankelijk van de eigen lokale ambities.

11.3 Wat zijn de financiële gevolgen voor de gemeente?

Behoudens de hogere tarieven voor afvalverwerking zijn er geen financiële gevolgen. De impact van de invoering van de omgevingswet zijn bij u reeds bekend.

11.4 Wat is onze reactie

De gemeente Venlo onderschrijft de zienswijze van zowel de VNG en herkent zich in de maatregelen zoals die in het regeerakkoord zijn opgenomen.

11.5 Hoe pakken we dit aan?

De gemeente Venlo is aangehaakt bij de G32 en de VNG.

Programma 12: ‘Algemene middelen’

12.1 Wat gaat er gebeuren?

Algemeen financieel beeld en gemeentefonds

De effecten voor wat betreft het gemeentefonds als gevolg van het regeerakkoord inclusief de Startnota wordt in een separaat hoofdstuk opgenomen. Het gaat hier om ontwikkelingen en de financiële consequenties in relatie tot het gemeentefonds inclusief de Integratie – Uitkering Sociaal Domein (IUSD). Hiervoor wordt verwezen naar het hoofdstuk ‘Algemeen financieel beeld en gemeentefonds’.

Financiële verhoudingen algemeen

Het kabinet zal in het kader van de programmatische afspraken met mede – overheden ook afspraken maken over de financiële verhoudingen tijdens de komende kabinetsperiode. Deze afspraken zijn relevant voor wat betreft de uitkeringen die wij als gemeente Venlo krijgen vanuit het Rijk op basis van de Financiële verhoudingswet³.

Opschalingskorting / apparaatskorting

In het regeerakkoord zelf is de opschalingskorting niet terug te vinden, maar in de bijlage met het budgettair overzicht staat de opschalingskorting als eerste maatregel van dit nieuwe kabinet genoemd. Het kabinet heeft besloten de lagere apparaatskosten gemeenten en provincies Rutte II te handhaven. Het kabinet Rutte II ging er bij zijn start vanuit dat gemeenten zoveel mogelijk zouden opschalen naar een omvang van minstens 100.000 inwoners. Dat zou de kosten voor gemeenten drukken en dat rechtvaardigde volgens de regering een (forse) korting op het Gemeentefonds. De maatregel is losgelaten, de bezuiniging is intact gelaten van in totaliteit bijna € 1 miljard euro. De opschalingskorting zal tot en met 2025 blijven oplopen.

Hier staat tegenover dat er in verschillende partijprogramma’s van de coalitiepartijen een bezuiniging genoemd werd van 1,5% per jaar op het gemeentefonds. In het regeerakkoord zijn geen nieuwe ingrepen opgenomen, een forse aanvullende apparaatskorting had op basis daarvan verwacht kunnen worden, deze treedt hiermee niet op.

Wet houdbare overheidsfinanciën (wet HOF) – EMU saldo

Vanuit Europa gelden normen voor de hoogte van de schuld en het jaarlijks financieringstekort (EMU-saldo) van de Nederlandse overheid. Bij de berekening van de schuld en het financieringstekort van de Nederlandse overheid worden ook de schulden (EMU-schuld) en financieringstekorten (EMU-saldi) van gemeenten betrokken. De ruimte van het toegestane financieringstekort onder de norm voor het zogenaamde structurele EMU-saldo moet worden verdeeld tussen het Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen. Het kabinet wil met decentrale overheden voor de komende kabinetsperiode afspraken maken over het aandeel in het EMU – saldo (in overeenstemming met de wet houdbare overheidsfinanciën (wet HOF) .

De afspraken kunnen betekenen dat gemeenten niet meer mogen investeren dan een bepaald plafond op macro – niveau en daarmee voor de individuele gemeenten tezamen. Dit kan betekenen dat een

³ Regels inzake de financiële verhouding tussen het Rijk en de gemeenten (Financiële-verhoudingswet)

gemeente niet meer mag investeren hoewel dit op basis van de eigen financiële positie geen enkel probleem is. De afspraken zijn nog niet bekend.

Verruiming lokaal belastinggebied

De afgelopen jaren is verruiming van het lokaal belastinggebied een nadrukkelijk item geweest, zijn er diverse onderzoeken gedaan en is dit onderdeel geweest van lobby trajecten van o.a. de VNG. Verrassend genoeg wordt er in het regeerakkoord met geen woord gerept over een mogelijke verruiming van het lokaal belastinggebied. Dit ondanks dat het vorige kabinet bouwstenen heeft geformuleerd voor uitbreiding van het lokale belastinggebied. Er komt geen verschuiving van rijksbelastingen naar lokale belastingen. Dit betekent dat wij als gemeente Venlo ook deze periode grotendeels afhankelijk blijven van inkomsten die wij van het Rijk krijgen. Het eigen belastinggebied blijft hiermee beperkt. Dit betekent dat er geen hervormingsplan ligt om het evenwicht tussen betalen, bepalen en verantwoorden beter in balans gebracht worden met de vele taken die gemeenten de laatste jaren erbij hebben gekregen.

BTW tarief laag van 6% naar 9%

Het verlaagde btw-tarief wordt met ingang van 2019 verhoogd van 6% naar 9%. Voor wat betreft de kostprijsverhogende btw activiteiten die hiermee belast zijn zullen de kosten toenemen.

12.2 Ondertussen bij de burens ...

De VNG stelt voor in een interbestuurlijk programma met het kabinet concrete en niet vrijblijvende afspraken te maken. Uitgangspunten voor dit programma zijn samenwerking op basis van gelijkwaardigheid en toepassing van de artikel 2 van de Financiële Verhoudingswet (nieuw geld voor nieuwe taken).

Bijna alle genoemde dossiers hebben de aandacht en staan op de agenda van de VNG en G32.

Zowel de VNG als de G32 hebben in hun reactie aangegeven teleurgesteld te zijn dat de opschalingskorting gehandhaafd blijft en dat voorstellen voor verruiming van het gemeentelijk belastinggebied gemist worden. Zowel VNG als G32 hebben zich hier de afgelopen periode voor hard gemaakt.

De G32 heeft in haar reactie aangegeven voor wat betreft de programmatische afspraken met mede-overheden met volle kracht te blijven inzetten om besprekingen tot een goed en constructief einde te brengen. Met als doel voor steden en Rijk duidelijke inhoudelijke en financiële kaders te hebben voor de samenwerking de komende jaren. Deze afspraken worden voor steden enorm belangrijk, zowel voor de financiële verhoudingen (inclusief de informatieverstrekking vanuit het Rijk t.a.v. de rijksinkomsten richting gemeenten) als op tal van inhoudelijke dossiers.

De VNG heeft een bijzondere ledenbrief uitgebracht 'VNG – reactie op het Regeerakkoord 2017 – 2021'. In de ledenbrief wordt ingegaan op het algemene financiële beeld voor de gemeenten en de inhoudelijke voorstellen in het Regeerakkoord. In de eerste honderd dagen van het nieuwe kabinet wordt de lobby aangescherpt met de leden.

12.3 Wat zijn de financiële gevolgen voor de gemeente?

Opschalingkorting / apparaatskorting

Ook de komende jaren blijven we geconfronteerd worden met een jaarlijks oplopende apparaatskorting. De apparaatskorting is verwerkt in onze begroting tot en met de jaarschijf 2021. Met name de oplopende korting na 2021 lopen hard op. Buiten de meerjarenbegroting om ontwikkelt de opschalingskorting zich als volgt (bedragen ten opzichte van het resultaat 2021):

- 2022: -/- € 0,7 miljoen
- 2023: -/- € 1,4 miljoen
- 2024: -/- € 2,2 miljoen
- 2025: -/- € 3,0 miljoen

Op de andere onderdelen zijn de financiële consequenties niet bekend.

12.4 Wat is onze reactie

De gemeente Venlo onderschrijft de zienswijze van zowel de VNG als de G32 op deze dossiers.

12.1.5 Hoe pakken we dit aan?

De gemeente Venlo is aangehaakt bij de G32 en de VNG. Daarnaast is er vertegenwoordiging in de G32 en de commissie financiën van de VNG.

Algemeen financieel beeld en gemeentefonds⁴

Ontwikkelingen

Het integreerbare deel van de integratie uitkering sociaal domein gaat per 2019 op in de algemene uitkering

Het integreerbare deel van de Integratie-uitkering Sociaal Domein (IUSD) wordt in 2019 overgeheveld naar de algemene uitkering. De IUSD bedraagt in 2019 € 9,8 miljard. Een deel hiervan wordt geïntegreerd in de algemene uitkering. In principe zou het opnemen van de IUSD in de algemene uitkering van het gemeentefonds geen financieel effect moeten hebben. De verdeling van (een deel) van de IUSD zal echter met een ander verdeelmodel worden gedaan dan nu, namelijk het verdeelmodel van de algemene uitkering. Het is zeer waarschijnlijk dat hieruit herverdeeleffecten vloeien. De precieze financiële impact is nog onbekend.

‘De trap- op – trap af- systematiek’

Uitgangspunt voor de indexering van het Gemeente- en Provinciefonds blijft de trap-op-trap-af systematiek. In deze systematiek groeit het Gemeentefonds mee met de Rijksuitgaven op een evenredige, actuele, inzichtelijke en beheersbare wijze. Nieuw is dat de systematiek vanaf 2018 wordt gekoppeld aan de totale uitgaven onder het uitgavenkader (met uitzondering van enkele posten als Gemeentefonds). Door deze brede koppeling groeit de Algemene Uitkering voortaan ook mee met de zorguitgaven, sociale zekerheidsuitgaven van het Rijk, rente en de aardgasbaten. Dit maakt de gemeentefondsuitkering stabiel. De stabiliteit wordt verder vergroot, doordat het Rijk een deel van de uitgaven WW en bijstand buiten het uitgavenkader plaatst en juist die uitgaven erg conjunctuur gevoelig zijn. De verbreding is de afgelopen periode een belangrijk speerpunt geweest van alle gemeenten en wordt in het regeerakkoord geëffectueerd.

Vanaf 2020 gaat de brede koppeling ook gelden voor een groot deel van de budgetten in het Sociaal Domein, omdat deze in 2019 worden overgeheveld naar de algemene uitkering. Met deze brede koppeling moet de **hogere groei van de zorgkosten, loon- en prijscompensatie** bij gemeenten voortaan worden opgevangen met het accres. Tot en met 2019 vinden er aparte afspraken plaats over volume – indexatie en loon- en prijsindexatie van de Integratie Uitkering sociaal domein. Vanaf 2020 gelden er geen separate afspraken meer.

Verder wordt de jaarlijkse indexatie van het netto uitgavenkader van het Rijk gewijzigd. In plaats van prijspeil Nationale bestedingen vindt indexatie voortaan plaats aan de hand van een samengestelde index voor loon- en prijsstijgingen van de overheidsuitgaven. Met dit laatste wijzigt ook de bijstelling van de algemene uitkering voor loon- en prijsstijgingen via het accres.

Oormerking accres

In het regeerakkoord staat verwoord: “Middels de normeringssystematiek voor het Gemeente- en Provinciefonds komt er meer geld voor gemeenten beschikbaar. Over de inzet van deze middelen in het sociale domein worden programmatische afspraken gemaakt.”

Het oormerken van middelen binnen het gemeentefonds is oneigenlijk vanwege het vrij besteedbare karakter van het gemeentefonds. Dat geldt des te meer voor middelen die via de normeringssystematiek

⁴ Er is gebruik gemaakt van passages uit het regeerakkoord, Startnota, reactie van de VNG en de G32 en het advies van de Raad van State.

(het accres) aan de algemene uitkering worden toegevoegd. Indien dit van toepassing zou worden dan grijpt dit in op de bestedingsvrijheid. Dit zal naar alle waarschijnlijkheid gekoppeld zijn aan de opname van de Integratie – uitkering Sociaal domein in de algemene uitkering per 2019.

Macro budgetten (tekorten) sociaal domein en BUIG

De VNG heeft bij het kabinet gepleit voor een transformatiefonds bovenop het macrobudget voor een periode van vier jaar om gemeenten met een tekort meer tijd te geven om de transformatie in een realistischer tijdsbestek te kunnen realiseren dan waarop de bezuiniging door het Rijk wordt doorgevoerd. De nieuwe coalitie heeft daar 54 miljoen euro voor vrijgemaakt. Dit wordt in drie jaarlijkse bedragen van 18 miljoen euro beschikbaar gesteld, naast de 54 miljoen die reeds gereserveerd is in het Gemeentefonds. De VNG ziet het als een goede stap dat het kabinet hiervoor extra middelen vrijmaakt, maar ziet tegelijkertijd dat de tekorten van gemeenten hier nog niet volledig mee worden opgelost. De VNG verwacht van het kabinet aan het begin van deze regeringsperiode sluitende afspraken om zeker te stellen dat de gemeenten de publieke voorzieningen kunnen leveren die hun inwoners van hen verwachten. De VNG heeft de tekorten in het Sociale Domein en in het BUIG-budget voor de zomer in bestuurlijke overleggen met staatssecretarissen Klijnsma en Van Rijn ingebracht, waarbij geconstateerd moest worden dat het demissionaire kabinet niet meer wilde bewegen. Deze punten zijn besproken in het gesprek van de VNG met informateur Zalm en de vier onderhandelaars en benoemd in de brief van de VNG van 19 september jl. Het Regeerakkoord bevat geen extra stappen inzake de BUIG en gaat niet expliciet in op de tekorten in het Sociaal Domein bij ca 100 gemeenten.

Advies Raad van State d.d. 3 november 2017

Sinds 2014 is de Afdeling advisering van de Raad van State belast met het onafhankelijk toezicht op de naleving van de Europese begrotingsregels, zoals voorzien in het Verdrag inzake Stabiliteit, Coördinatie en Bestuur in de Economische en Monetaire Unie. Het is de taak van de onafhankelijke begrotings-toezichthouder om te beoordelen of wordt voldaan aan de (Europese) begrotingsregels, geplaatst tegen de bredere achtergrond van de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op langere termijn. De Raad van State heeft een tussentijdse beoordeling uitgebracht naar aanleiding van het nieuwe regeerakkoord.

De Raad van State constateert o.a. dat bij de opstelling van het regeerakkoord niet gekozen is voor een behoedzaam scenario als uitgangspunt voor het te voeren begrotingsbeleid. Zo is er bijvoorbeeld gekozen voor een economisch groeipercentage van gemiddeld 2% en ligt duidelijk boven de structurele groei en is de marge ten opzichte van de middellangetermijndoelstelling bescheiden. Niet duidelijk is op welke wijze met tegenvallers wordt omgegaan. In het verleden is gepleit voor het hanteren van een behoedzaam scenario als uitgangspunt voor het te voeren begrotingsbeleid⁵.

Financiering gemeentelijke uitgaven

Ten aanzien van de financiële positie van steden is er veel nog niet duidelijk. Het uiteindelijke effect van de integratie van de Integratie Uitkering Sociaal Domein in het gemeentefonds is bijvoorbeeld onduidelijk en er wordt geanticipeerd op afspraken rond de opgaven op bijvoorbeeld het sociaal domein en de energietransitie waarbij het accres gebruikt wordt als dekkingsbron. Dit is in strijd met het karakter van het gemeentefonds en het accres, waarbij de beleidsvrijheid van gemeenten voorop staat.

Een ruimere financiële armslag van gemeenten is hard nodig om de grote maatschappelijke vraagstukken in het sociaal domein en de macro ontwikkelingen van de BUIG budgetten succesvol aan te

⁵ Bijvoorbeeld internationale onzekerheden zoals een harde of zachte brexit, tempo van afbouw van het onconventionele monetaire beleid van de Europese Centrale Bank, onvoorziene gebeurtenissen in de eurozone. Maar ook de toekomstige ontwikkeling van de rente (nu heel laag).

pakken (tekorten op de jeugdzorg en de BUIG die oplopen tot enkele honderden miljoenen). Bovendien staan gemeenten tegelijkertijd voor andere urgente grote opgaven, onder meer op het terrein van klimaat, energie en van digitalisering. Ook moet rekening worden gehouden met enkele andere (uitvoerings-)vraagstukken waar gemeenten voor staan. Denk aan de implementatie van de Omgevingswet, de verduurzaming van de bestaande voorraad, de nieuwe arrangementen waarbij gemeenten verantwoordelijk zijn voor de 'begeleide toegang tot de verzorgingsstaat' van nieuwkomers.

De VNG is van mening dat extra inspanningen van alleen de gemeenten juist op deze thema's niet genoeg is. Het is ook noodzakelijk dat de verschillende overheden samenwerken en hun inspanningen en investeringen bundelen. De VNG stelt voor daarover in een interbestuurlijk programma met het kabinet concrete en niet vrijblijvende afspraken te maken. Uitgangspunten voor dit programma zijn samenwerking op basis van gelijkwaardigheid en toepassing van de artikel 2 van de Financiële Verhoudingswet (nieuw geld voor nieuwe taken).

Ontwikkeling gemeentefonds

In het regeerakkoord worden de accessen gepresenteerd die het gevolg zijn van de trap-op-trap-af systematiek. Op 3 november 2017 heeft het kabinet de Startnota aan de 2^e kamer aangeboden. De Startnota bevat de vertaling van en de toelichting op de financiële afspraken uit het Regeerakkoord. In onderstaande indicaties wordt het regeerakkoord inclusief de Startnota als uitgangspunt genomen. De accessen die in dit hoofdstuk gepresenteerd worden zijn mutaties ten opzichte van de Miljoenennota 2018 c.q. de septembercirculaire 2017⁶. In onderstaande tabel zijn de indicatieve **landelijke** ontwikkelingen op **macroniveau** opgenomen in miljoenen euro's.

Tabel 1: Indicatieve Ontwikkeling regeerakkoord inclusief Startnota gemeentefonds Landelijk

	<i>Bedragen x € 1 miljoen</i>			
	2018	2019	2020	2021
Toename acces (t.o.v. septembercirculaire)	315	922	1.610	2.148
<i>Nog te compenseren sociaal domein, incl. WMO 2007</i>				
Loon/prijs ontwikkeling	220	440		
Volume	50	100		
<i>Nog te dekken sociaal domein, incl. WMO 2007</i>				
Loon/prijs ontwikkeling	-220	-440	-220	-440
Volume	-50	-100	-100	-200
Tekort bijdrage in abonnementstarief Wmo*	-	-143	-143	-148
<i>Overige</i>				
Correctie econ.perspectief 1%	-6	-90	-211	-346
Financiering gemeentelijke uitg./ oormerken acces	pm	pm	pm	pm
Herverdeeleffect integratie-uitkering Sociaal Domein		pm	pm	pm
Netto t.o.v. de septembercirculaire 2017	309	689	937	1.015

⁶ Voor wat betreft de aannames is onder andere gebruikt gemaakt van Pauw gemeentefonds: Kennispartner/specialist gemeentefonds.

Wat betekent dit nu voor Venlo?

Er is geen precieze doorrekening te maken omdat het Rijk nog niet heeft aangegeven op welke wijze de mutaties precies verdeeld gaan worden binnen het gemeentefonds en zijn er nog veel onzekerheden. Om toch enig zicht te krijgen gebruiken we de vereenvoudigde, grofmazige en indicatieve 'puntensystematiek'. Voor de toepassing van deze vuistregels geldt als basisuitgangspunt dat er een verdeling naar alle gemeenten plaatsvindt. In onderstaande tabel worden de indicatieve bedragen weergegeven voor de **gemeente Venlo** in duizenden euro's.

Tabel 2: Indicatieve ontwikkeling regeerakkoord inclusief Startnota gemeentefonds Venlo

	Bedragen x € 1.000			
	2018	2019	2020	2021
Toename accres (t.o.v. septembercirculaire)	1.900	5.500	9.500	12.600
<i>Nog te compenseren sociaal domein, incl. WMO 2007</i>				
Loon/prijs ontwikkeling (via Integratie - Uitkering)	1.300	2.600		
Volume (via Integratie - Uitkering)	300	600		
<i>Nog te dekken sociaal domein, incl. WMO 2007</i>				
Loon/prijs ontwikkeling	-1.300	-2.600	-1.300	-2.600
Volume	-300	-600	-600	-1.200
Tekort bijdrage in abonnementstarief Wmo*		-800	-800	-900
<i>Overige</i>				
Correctie econ.perspectief 1%	-50	-550	-1.250	-2.050
Financiering gemeentelijke uitg./ oormerken accres	pm	pm	pm	pm
Herverdeeleffect integratie-uitkering Sociaal Domein		pm	pm	pm
BTW tarief van 6% naar 9%		pm	pm	pm
Netto t.o.v. de septembercirculaire 2017	1.850	4.150	5.550	5.850

De accessen laten een positieve ontwikkeling zien waarbij de berekeningen zoals opgenomen in de Startnota gunstiger uitpakken dan het regeerakkoord zelf. Dat openbaart zich met name in de jaren 2020 t/m 2022. Op basis van de Startnota komt er op landelijk niveau ca. € 500 miljoen (jaar 2022) extra accres bij ten opzichte van de stand van het regeerakkoord. Dat komt enerzijds door actualisatie van CPB-ramingen, maar vooral van het overboeken van bedragen van de ministeries VWS en SZW in die jaren voor het sociaal domein.

Sociaal domein inclusief WMO 2007

In 2019 wordt het sociaal domein (inclusief WMO 2007, met name huishoudelijke hulp) overgeheveld naar de algemene uitkering en lopen deze middelen met ingang van 2020 mee in de accesssystematiek. Voor de jaren 2018 en 2019 vindt er nog een aparte compensatie plaats voor loon/prijzen en volume ontwikkelingen en omdat doorwerkt aan de lastenzijde is dit voor 2018 en 2019 neutraal in de tabel opgenomen. Met ingang van 2020 dienen de loon/prijs en volumebijstellingen bekostigd te worden uit het accres en worden daarom in mindering gebracht op de ontwikkeling van het accres⁷ en is nog niet verwerkt in de circulaire. De inflatie voor het sociaal domein (inclusief huishoudelijke hulp) bedroeg 2% in de meicirculaire 2017 voor uitkeringsjaar 2017, ofwel landelijk ± € 220 miljoen. In de berekening voor het netto-effect van de accessen voor Venlo is hiermee rekening gehouden.

⁷ Loon/prijs 2% en volume op basis van aanname Pauw gemeentefonds

Overige: Correctie economisch perspectief

Naar aanleiding van het advies van de Raad van State is er een correctie aangebracht voor wat betreft het economisch perspectief van 1%.

Resumé (incl. overige)

In dit hoofdstuk is een indicatie afgegeven voor wat betreft de verwachte ontwikkeling van de accessen en de mogelijke gevolgen voor de gemeente. De accessen ogen positief. De ontwikkelingen van deze accessen zijn nog omgeven met veel onzekerheden. Aan het begin van dit hoofdstuk zijn een aantal ontwikkelingen geschetst die duiding geven aan deze onzekerheden. Zo worden er programmatische afspraken gemaakt over oormerking van de accessen, zal het integreren van een deel van de Integratie Uitkering Sociaal Domein leiden tot herverdeeffecten en zal de verhoging van het lage btw tarief van 6% naar 9% leiden tot extra lasten.

Daarnaast is een ruimere financiële armslag van gemeenten hard nodig om de grote maatschappelijke vraagstukken het hoofd te bieden. Maatschappelijke vraagstukken op onder andere het terrein van klimaat, energie, digitalisering, omgevingswet, verduurzaming van de bestaande voorraad, de nieuwe arrangementen 'begeleide toegang tot de verzorgingsstaat' van nieuwkomers zullen ongetwijfeld vragen om bijdragen vanuit de gemeentelijke middelen. Afwijkingen voor wat betreft de door ons en het Rijk gehanteerde uitgangspunten zoals economische groei, het gehanteerde inflatiecijfer en volumeontwikkelingen zullen van invloed zijn op de gepresenteerde accessen. Hierbij niet te vergeten de tekorten op het macrobudget van de BUIG en het sociaal domein en de doorvertaling van de opschalingskorting van € 3 miljoen structureel voor de periode 2022 – 2025.

Momenteel worden de begrotingshoofdstukken en het regeerakkoord besproken in de 2^e kamer hetgeen betekent dat plannen en daarmee de uitkomsten (door amendering) nog kunnen veranderen. Wij verwachten dat bij de meicirculaire 2018 specifiekere informatie voorhanden is voor wat betreft de ontwikkelingen van de accessen en de ontwikkelingen binnen het gemeentefonds. Wij wachten deze uitkomsten vooralsnog af.

Potentiële taakmutaties

Taakmutaties betreffen taken of intensivering van taken die vanuit het Rijk naar gemeenten toekomen en waarvoor de gemeenten via het gemeentefonds een vergoeding ontvangen en vice versa (weghalen taak waar een uitname uit het gemeentefonds tegenover staat).

Uit het regeerakkoord zijn de volgende potentiële taakmutaties te herleiden. Hierbij wordt nadrukkelijk opgemerkt dat het niet zeker is of alle onderdelen via de gemeenten en/of via het gemeentefonds gaan lopen.

Tabel 3: Indicatieve ontwikkeling gemeentefonds, taakmutaties

Omschrijving (bedragen x € 1 miljoen)	2018	2019	2020	2021
1. Bijdrage in abonnementstarief Wmo*		143	143	148
1. Kosten abonnementstarief Wmo*		286	286	296
1. Tekort bijdrage in abonnementstarief Wmo*		-143	-143	-148
2. Verlaging eigen bijdrage Wlz				
3. Extra beschutte werkplekken				
4. Voor- en vroegschoolse educatie		170	170	170
5. Transformatiegelden jeugdzorg	18	18	18	
6. Waardig ouder worden	50	50	50	30
7. Loondispensatie i.p.v. loonkostensubsidie		-10	-25	-40
8. Schulden en armoede	30	25	25	
9. Taalles bij integratie		50	60	70
10. BTW sportvrijstelling		140		
Totaal taakmutaties 1 t/m 9	98	300	155	82

Wat betekent dit nu voor Venlo?

Er is geen precieze doorrekening te maken omdat het Rijk nog niet heeft aangegeven op welke wijze de mutaties precies verdeeld gaan worden binnen het gemeentefonds en zijn er nog veel onzekerheden. Om toch enig zicht te krijgen gebruiken we de vereenvoudigde, grofmazige en indicatieve 'puntensystematiek'. Voor de toepassing van deze vuistregels geldt als basisuitgangspunt dat er een verdeling naar alle gemeenten plaatsvindt. In onderstaande tabel worden de indicatieve bedragen weergegeven.

Tabel 4: Indicatieve ontwikkeling gemeentefonds, taakmutaties

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021
1. Bijdrage in abonnementstarief Wmo*		800	800	900
1. Kosten abonnementstarief Wmo*		-1.600	-1.600	-1.800
1. Tekort bijdrage in abonnementstarief Wmo*		-800	-800	-900
2. Verlaging eigen bijdrage Wlz	5	13	9	9
3. Extra beschutte werkplekken		100	200	400
4. Voor- en vroegschoolse educatie		1.000	1.000	1.000
5. Transformatiegelden jeugdzorg	100	100	100	
6. Waardig ouder worden	300	300	300	200
7. Loondispensatie i.p.v. loonkostensubsidie		-100	-100	-200
8. Schulden en armoede	200	100	100	
9. Taalles bij integratie		300	300	400
10. BTW sportvrijstelling		800		
Totaal taakmutaties 1 t/m 9	605	1.813	1.109	909

Opmerking: thema's 1, 2, 3, 5, 6 en mogelijk 9 behoren tot het budgettair kader Sociaal Domein

De financiële effecten van de taakmutaties zijn grofmazig via vuistregels bepaald en daarmee slechts geschikt voor een algemene beeldvorming.

Taakmutatie 1 levert naar verwachting een tekort op, omdat het Rijk op deze mutatie de gemeenten voor de helft compenseert. Met dit tekort is rekening gehouden in de bepaling van het netto financiële effect voor Venlo.

Ervan uitgaande dat de taakmutaties 2 t/m 9 een reële vergoeding voor de taak leveren, zijn deze mutaties neutraal voor Venlo. Of dit feitelijk zo is, zal uit de verdere inhoudelijke uitwerking moeten blijken.

Ad 1. Bijdrage Rijk in abonnementstarief Wmo

De huidige eigen bijdragesystematiek wordt per 1 januari 2019 vervangen door een abonnementstarief van € 17,50 per vier weken voor een huishouden dat gebruik maakt van een Wmo-voorziening. Om deze vereenvoudiging en verlaging te co-financieren, wordt een bedrag van op landelijk niveau € 134 miljoen in 2019 tot structureel € 145 miljoen vanaf 2022 ter beschikking gesteld.

Ad 2. Verlaging eigen bijdrage Wlz

De maatregelen op het terrein van de verlaging van de eigen bijdragen Wlz hebben gevolgen voor de groep mensen die op grond van de Wmo een eigen bijdrage betaalt voor beschermd wonen. Gemeenten worden door het Rijk gecompenseerd voor de eigen bijdragederving die hiervan het resultaat is.

Ad 3. 20.000 extra beschutte werkplekken

Het budget voor activering van en dienstverlening aan mensen in een kwetsbare positie wordt verhoogd, waarmee voor 20.000 extra personen de mogelijkheid voor beschut werk ontstaat.

Ad 4. Voor- en vroegschoolse educatie

De regering trekt landelijk € 170 miljoen uit voor versterking van de vroeg- en voorschoolse educatie. Daarmee wil ze een aanbod van 16 uur per week voor achterstandsleerlingen realiseren.

Ad 5. Transformatiegelden jeugdzorg

De Jeugdwet wordt geëvalueerd met daarbij nadrukkelijk aandacht voor de jeugd-GGZ. Knelpunten die daaruit blijken, pakken we aan. De ondersteuning van de transformatie van de jeugdhulp krijgt een vervolg. De regering stelt voor de invulling hiervan in overleg met gemeenten en de sector hiervoor tijdelijk middelen (die optellen tot 54 miljoen euro) beschikbaar als co-financier. Vanuit de G32 is aangegeven om de transformatie van het sociaal domein daadwerkelijk mogelijk te maken, een transformatiefonds nodig van voldoende omvang. Het nieuwe kabinet stelt drie keer 18 miljoen beschikbaar voor transformatie van de jeugdzorg. Dat is sympathiek, maar er is c.a. 300 miljoen nodig voor het sociaal domein (3D-breed).

Ad 6. Waardig ouder worden

Hierop geeft het regeerakkoord de volgende toelichting: “We worden allemaal ouder en dat doen we het liefst in onze eigen omgeving. Mensen moeten kunnen vertrouwen op goede zorg thuis en steun voor hun mantelzorgers. Het gaat op veel plaatsen goed, maar niet overal. We monitoren de uitvoering, met aandacht voor duidelijkheid over wat maatschappelijke ondersteuning inhoudt, de kwaliteit van keukentafelgesprekken, onafhankelijke cliëntenondersteuning en procedures voor klachten en bezwaren. Op basis van de evaluatie van de Wmo pakken we de knelpunten gericht aan. Verder nemen we ook het manifest “Waardig ouder worden” ter hand. Hiervoor is deze kabinetsperiode € 180 miljoen beschikbaar, daarna € 30 miljoen per jaar.”

Ad 7. Loondispensatie in plaats van loonkostensubsidie

De extra middelen om de inzet op beschut werk te verstevigen, worden opgebracht door het instrument van loonkostensubsidies in de Participatiewet te vervangen door de mogelijkheid tot loondispensatie. Werkgevers kunnen daarmee onder het wettelijk minimumloon betalen, al naar gelang de verdien capaciteit van de persoon in kwestie. De gemeente vult afhankelijk van de gemeentelijke inkomensvoorziening waar de betrokkene gebruik van maakt, het inkomen aan.

Ad 8. Schulden en armoede

Eén op de tien huishoudens heeft problematische schulden. Daarnaast loopt een grote groep het risico om problematische schulden te krijgen. Het kabinet wil het aantal mensen met problematische schulden terug dringen en mensen met schulden effectiever te helpen.

Ad 9. Taalles bij integratie

Het regeerakkoord geeft hierbij de volgende toelichting: “Het Nederlanderschap is iets om trots op te zijn en wat je moet verdienen. Snelle integratie van asielzoekers is van groot belang. Van nieuwkomers wordt verwacht dat zij alles doen om te integreren: het leren van de taal, het respecteren van onze wetten, het omarmen van onze vrijheden en gelijkheden en het vinden van werk. Actieve integratie door de asielzoeker zelf is daarbij het uitgangspunt. Alle asielzoekers met grote kans op inwilliging en alle statushouders in de opvang van het COA krijgen vanaf dag één taalles. De taales wordt aangescherpt van A2 naar B1. Hiertoe wordt ook taalles op niveau B1 gefinancierd door de rijksoverheid.”

Ad 10 BTW - sportvrijstelling

De btw-sportvrijstelling moet door een uitspraak van het Europees Hof van Justitie worden aangepast. Dit leidt tot een extra lastenrelevante opbrengst voor de schatkist van 241 miljoen euro in 2019. Voor gemeenten en sportverenigingen leidt dit tot een financieel nadeel van dezelfde omvang. Om gemeenten en sportverenigingen hiervoor te compenseren wordt 241 miljoen euro overgeheveld van de inkomsten- naar de uitgavenkant van de rijksbegroting. Voor de gemeenten zelf gaat het hierbij om ongeveer € 140 miljoen.

Daarnaast zijn er nog verschillende mutaties in het regeerakkoord waarvan niet zeker is in welke mate deze naar Venlo gaan komen en die financieel nog niet vertaald kunnen worden. Het gaat dan om de volgende thema's:

- Aanpak van Jihadisme
- Citydeals (onderdeel agenda stad)
- krimpregio's (experimenten)
- versterking gemeenteraden
- Open overheid
- Klassenverkleining
- Afspraken mantelzorgers
- Programmatische afspraken Sociaal Domein
- Afspraken rond de armoedeval
- Omgevingswet
- Verduurzaming
- Klimaat en energie
- Afspraken infrastructuur